

ทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้

สิริลักษณ์ ตาตะยานนท์⁽¹⁾

บทคัดย่อ

การศึกษาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้นี้ใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากผลการปฏิบัติงานของงานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา กลุ่มงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้ ตั้งแต่ปี 2552 ถึง 2555 จากผลการศึกษาได้กล่าวถึง 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นแรกความเป็นมาของกรมป่าไม้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา เริ่มตั้งแต่ ปี 2551 โดยมีงานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ดูแล ประเด็นที่สอง การดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาแบ่งงานเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่งานด้านอำนาจการ งานด้านบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งการขอรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมี ทั้งการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบด้านทรัพย์สินทางปัญญา และบุคลากรของกรมป่าไม้ ทั้งหมด และประเด็นที่สาม ทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้ กรมป่าไม้ได้ดำเนินการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว ได้แก่ สิทธิบัตร จำนวน 9 คำขอ อนุสิทธิบัตร จำนวน 2 คำขอ การแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ จำนวน 2 เรื่อง ซึ่งกรมป่าไม้ได้รับหนังสือสำคัญการจดทะเบียนอนุสิทธิบัตรแล้ว จำนวน 1 คำขอ จดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ได้แก่ ยูคาลิปตัส 6 สายพันธุ์ และกระถินณรงค์ 5 สายพันธุ์ กรมป่าไม้ได้ดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาอย่างต่อเนื่องทำให้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง หากต้องการประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นกรมป่าไม้ควรมีนโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์กร เช่น นโยบายวิจัยและพัฒนา และนโยบายพัฒนาบุคลากร รวมถึงบุคลากรของกรมป่าไม้ทุกระดับต้องมีความรู้ความเข้าใจในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ได้อย่างถูกต้อง ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น

คำสำคัญ ทรัพย์สินทางปัญญา , กรมป่าไม้

---

(1) สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

บทนำ

ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งเน้นที่ผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญ โดยไม่คำนึงถึงชนิดของการสร้างสรรค์หรือวิธีการในการแสดงออก ทรัพย์สินทางปัญญาอาจแสดงออกในรูปแบบของสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สินค้าต่างๆ หรือในรูปของสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น บริการ แนวคิดในการดำเนินธุรกิจ กรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม เป็นต้น (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, ____) ซึ่งคนไทยส่วนมากจะคุ้นเคยกับคำว่า “ลิขสิทธิ์” และใช้เรียกทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภท แต่ที่ถูกต้องแล้วทรัพย์สินทางปัญญามี 7 ประเภท ได้แก่ สิทธิบัตร แบบผังภูมิของวงจรรวม เครื่องหมายการค้า ความลับทางการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิขสิทธิ์ และการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ซึ่งใน 6 ประเภทแรกอยู่ภายใต้การดูแลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และประเภทสุดท้ายอยู่ภายใต้การดูแลของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เป็นที่ทราบกันแล้วว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงเป็นนักประดิษฐ์ที่มีผลงานด้านสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตร จำนวน 8 ฉบับ เช่น กังหันน้ำชัยพัฒนา ถือเป็นสิ่งประดิษฐ์ชิ้นแรกที่จดทะเบียนในประเทศไทย รวมทั้ง มีผลงานด้านวรรณกรรม เช่น พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก เพลงพระราชนิพนธ์ อีกทั้งยังมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เช่น บริษัทสุวรรณชาติ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอย่างมาก ทำให้องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization หรือ WIPO) ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล WIPO Global Leader Award หรือรางวัลผู้นำทรัพย์สินทางปัญญาโลกแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเห็นได้ว่าทรัพย์สินทางปัญญามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมาย และนโยบายของประเทศ เช่น สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา (2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ส่วนที่ 3 บทที่ 6 ข้อ 5.3.3 และนโยบายรัฐบาลเมื่อ 23 สิงหาคม 2554 ข้อ 3.3.2 และ 3.3.4

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงความเป็นมาของกรมป่าไม้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา
2. เพื่อทราบถึงการดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา
3. เพื่อทราบถึงทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยโดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และจากผลการปฏิบัติงาน
ของงานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้

ผลการวิจัย / สรุปผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของกรมป่าไม้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 86 รัฐต้องดำเนินการ
ตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญา และพลังงาน ดังต่อไปนี้ ... (2) ส่งเสริม
การประดิษฐ์ หรือการคิดค้นเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษา และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย
รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญ
ของทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากกรมป่าไม้มีผลงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากผลงานวิจัย
จำนวนมาก จึงได้ดำเนินการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ดังกล่าว โดยในปี
พ.ศ. 2551 ท่านอธิบดีกรมป่าไม้ (นายสมชัย เพียรสถาพร) เป็นผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญ
ของทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอย่างมาก จึงได้มีคำสั่งกรมป่าไม้ ที่ 5183/2551 ลงวันที่ 25 ธันวาคม
พ.ศ. 2551 ได้จัดหน่วยงานและกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักวิจัย
และพัฒนาการป่าไม้ โดยกำหนดให้มีงานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาขึ้น และเป็นงานหนึ่งที่อยู่
ภายใต้สังกัดของกลุ่มงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ มีหน้าที่
หลักในการบริหารจัดการขึ้นทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ และขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา
ที่เกิดจากผลงานวิจัยและผลงานของกรมป่าไม้ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกรมป่าไม้ได้มีคำสั่ง
ที่ 5184/2551 ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2551 แต่งตั้งให้ นางสาวสิริลักษณ์ ตาตะยานนท์ นักวิชาการป่าไม้
ชำนาญการพิเศษ ทำหน้าที่หัวหน้างานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

2. การดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา

งานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้เริ่มปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายในปี
พ.ศ. 2552 โดยแบ่งการปฏิบัติงานเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1 งานด้านอำนาจการ

2.1.1 สถานที่ทำงาน

เนื่องจากงานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นงานที่ตั้งขึ้นมาใหม่ ยังไม่มีทั้งสถานที่ทำงาน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่างๆ ในการทำงาน มีแต่เพียงอัตรากำลังของข้าราชการ 2 คน และพนักงานราชการ 3 คน ซึ่งทั้งหมดถูกปรับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่จากงานเดิมให้มาทำงานนี้ตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบกับหัวหน้างานปฏิบัติงาน 2 หน้าที่โดยประสานงานพัฒนาพลังงานจากไม้ และทำหน้าที่หัวหน้างานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาอีกหน้าที่หนึ่ง จึงมีความจำเป็นต้องใช้ที่ทำงานของงานพัฒนาพลังงานจากไม้เป็นสถานที่ทำงานไปพลางก่อน ที่อาคาร 52 ชั้น 2 เริ่มปฏิบัติงานที่นี้ตั้งแต่ปี 2552 จนถึงต้นปี 2555 ประมาณเดือนมีนาคม จึงได้ย้ายที่ทำงานมาอยู่ชั้น 1 อาคารสุรัสวดี ซึ่งเป็นพื้นที่ทำงานของกลุ่มงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

2.1.2 การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์

เดิมจะใช้วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ของงานพัฒนาพลังงานจากไม้ไปพลางก่อน สำหรับวัสดุสำนักงานที่จำเป็นก็เบิกจากกลุ่มงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ต่อมาได้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ และการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์พืชใหม่ เช่น สมุดเทียบสีพืช เครื่องมือวัดการเจริญเติบโตของต้นไม้ เป็นต้น

2.1.3 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานหลักที่ต้องประสานงาน มี 2 หน่วยงาน คือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา และกรมวิชาการเกษตร ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา จะประสานงานในด้านการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภท สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เป็นต้น สำหรับการขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ จะประสานงานกับกรมวิชาการเกษตร การประสานงานกับหน่วยงานทั้งสองจำเป็นต้องมีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ต้องดำเนินการตามระเบียบ ขั้นตอน วิธีการ กระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากมีกฎหมายรองรับหลายฉบับ อีกทั้งยังใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญา แต่ละประเภทที่ขอรับความคุ้มครอง

2.2 งานด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและขึ้นทะเบียนพันธุ์พืชใหม่

2.2.1 การขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

เริ่มจากทำหนังสือสอบถามนักวิจัยของสำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ ว่ามีการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในนามของกรมป่าไม้ก่อนปี 2552 หรือไม่ อย่างไรบ้าง เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในการติดตามผลการตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญา แต่ละประเภทจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา และประสานงานกับนักวิจัยที่ประดิษฐ์ หรือเขียนผลงานวิจัย นั้นๆ ต่อมา มีนักวิจัยที่มีผลงานประดิษฐ์ และงานด้านวรรณกรรม เช่น เอกสารเผยแพร่ต่างๆ ได้มาแจ้งขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่งานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาบ้างแต่ไม่มาก เนื่องจากนักวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อีกทั้งยังเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก มีขั้นตอน กฎเกณฑ์มากมายในการขอรับความคุ้มครองและตรวจสอบซึ่งต้องให้ระยะเวลาอันยาวนาน สำหรับการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภทให้ใช้แบบฟอร์มของกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้จากเว็บไซต์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อนำมากรอกข้อมูล และรายละเอียดของทรัพย์สินทางปัญญาที่จะขอรับความคุ้มครอง และนำเอกสารต่างๆ ไปยื่นขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทได้ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป

2.2.2 การขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่

พันธุ์พืชที่จะขอรับความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ต้องเป็นพันธุ์พืช ที่ได้รับการประกาศ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ซึ่งเดิมพันธุ์พืชที่ประกาศ ส่วนใหญ่เป็นพืชไร่และพืชสวน แต่นักปรับปรุงพันธุ์ของกรมป่าไม้ได้ดำเนินการปรับปรุงพันธุ์ ไม้ป่าหลายชนิด เช่น ยูคาลิปตัส ตัก กระดินณรงค์ และพืชให้เนื้อไม้สกุลอะคาเซีย และลูกผสม จึงได้ขอให้กรมวิชาการเกษตรกำหนดไม้ดังกล่าวเป็นพันธุ์พืชใหม่ที่จะได้รับการคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดพืชเป็นพันธุ์พืชใหม่ที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 จำนวน 3 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับพืชป่าไม้ ดังนี้

- ฉบับที่ 5 ประกาศกำหนดให้ยูคาลิปตัสเป็นพันธุ์พืชใหม่ ที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพิ่มเติม เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

- ฉบับที่ 7 ประกาศกำหนดให้ตัก และกระดินณรงค์ เป็นพันธุ์พืช ใหม่ที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพิ่มเติม เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

- ฉบับที่ 10 ประกาศกำหนดให้พืชให้เนื้อไม้สกุลอะคาเซีย และลูกผสม เป็นพันธุ์พืชใหม่ที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพิ่มเติม เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2554 (กรมวิชาการเกษตร , 2555)

สำหรับการขอรับความคุ้มครองพันธุ์พืชให้ใช้แบบฟอร์มของกรมวิชาการเกษตร โดยสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้จากเว็บไซต์ของกรมวิชาการเกษตร เพื่อนำมากรอกข้อมูล รายละเอียดของพันธุ์พืชที่ขอรับความคุ้มครอง แล้วนำเอกสารต่างๆ ไปยื่นขอรับความคุ้มครองพันธุ์พืช หรือจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ที่กรมวิชาการเกษตรต่อไป

ในการขอรับบริการการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ของกรมป่าไม้ให้ผู้วิจัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องติดต่อสอบถามรายละเอียดการยื่นคำขอที่งานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา กลุ่มงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้

2.3 งานด้านการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยการสนับสนุนให้ข้าราชการ และพนักงานในงานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ได้เข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา ด้านทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองพันธุ์พืช และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กรมวิชาการเกษตร และกรมป่าไม้ ทำให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 การพัฒนาบุคลากรภายในกรมป่าไม้ เนื่องจาก ข้าราชการและพนักงานจำนวนมากของกรมป่าไม้ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งงานทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้ตระหนักถึงความสำคัญอันนี้ จึงดำเนินการเสนอโครงการฝึกอบรม/สัมมนา เกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้ข้าราชการและพนักงานของกรมป่าไม้มีความรู้ความเข้าใจในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างชัดเจนมากขึ้น เพื่อจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงนำผลงานวิจัยไปขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อรักษา/ปกป้องสิทธิประโยชน์ของกรมป่าไม้ การดำเนินการจัดฝึกอบรม/สัมมนา เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2553 จนถึงปัจจุบัน (ปี 2555) ดังนี้

- ปี 2553 จัดโครงการฝึกอบรม เรื่อง ความรู้เบื้องต้นด้านทรัพย์สินทางปัญญา และคุ้มครองพันธุ์พืช มีผู้เข้าร่วมฝึกอบรม จำนวน 100 คน

- ปี 2554 ได้มีการปรับเปลี่ยนการฝึกอบรมให้เหลือแต่ด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพียงอย่างเดียวเนื่องจากหลักสูตรปีที่แล้วมีเนื้อหามากเกินไป ยากที่จะทำความเข้าใจได้ภายในระยะเวลาสั้น โดยในปีนี้อัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นด้านทรัพย์สินทางปัญญา มีผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม/สัมมนา จำนวน 100 คน

- ปี 2555 ได้มีการปรับปรุงหัวข้อของหลักสูตร เนื่องจากในปีที่ผ่านมาผู้เข้าร่วมฝึกอบรมให้ความสนใจทรัพย์สินทางปัญญา ประเภท ลิขสิทธิ์ เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัวสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เช่น เอกสารทางวิชาการ เอกสารเผยแพร่ ภาพถ่ายที่เกิดจากการวิจัย PowerPoint หรือผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ และงบประมาณของกรมป่าไม้ ล้วนแล้วแต่เป็นลิขสิทธิ์ของกรมป่าไม้ทั้งสิ้น ปีนี้จึงได้จัดฝึกอบรม 2 หลักสูตร คือ หลักสูตร ลิขสิทธิ์ของกรมป่าไม้...จะใช้อย่างไรไม่ให้ละเมิด มีผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวน 100 คน และหลักสูตร การคุ้มครองพันธุ์พืชตาม พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มีผู้รับการอบรม จำนวน 50 คน

จะเห็นได้ว่าการจัดหลักสูตรฝึกอบรม/สัมมนาให้แก่ ข้าราชการ และพนักงาน จำเป็นต้องจัดเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับความรู้ และการนำไปใช้งานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นหลัก เพื่อให้สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากที่สุด อีกทั้งหลักสูตรแต่ละหลักสูตร มีเนื้อหาสาระแตกต่างกันอย่างชัดเจน เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทแตกต่างกัน และมีกฎหมายรองรับแตกต่างกันด้วย รวมถึงงานๆ ยังได้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาโดยการจัดทำโรลอัพเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นด้านทรัพย์สินทางปัญญา และทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้ไว้เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่บุคคลทั่วไป ข้าราชการ พนักงานของกรมป่าไม้ และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสำนักวิจัย และพัฒนาการป่าไม้อีกด้วย

3. ทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้

กรมป่าไม้ได้เริ่มขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา มาตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา ได้แก่ สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ และยื่นขอทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ กับกรมวิชาการเกษตร ตั้งแต่ปี 2552 ได้แก่ ยูคาลิปตัส และกระถินณรงค์ ซึ่งสามารถสรุปทรัพย์สินทางกรมป่าไม้ได้ดังนี้

3.1 สิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

ลำดับ ที่	ประเภทสิทธิบัตร/ อนุสิทธิบัตร	ชื่อสิทธิบัตร/ อนุสิทธิบัตร	เลขที่คำขอ	วันที่ยื่นคำขอ	หมายเหตุ
1	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	ถ่านชีวมวลสำหรับทำวัสดุ เพาะปลูก	072327	14 มีนาคม 2545	อยู่ระหว่างตรวจสอบ
2	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	ถ่านหอม	078311	26 พฤศจิกายน 2545	”
3	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	ถ่านชีวมวลสำหรับใช้ผสม อาหารสัตว์	078312	26 พฤศจิกายน 2545	”
4	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	การใช้ประโยชน์ตะไคร้เป็น แผ่นวัสดุทดแทนไม้	84549	18 สิงหาคม 2546	ตรวจสอบแล้ว
5	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	การบ่มไม้สักอายุน้อยและ ยางพาราด้วยความร้อนสูง	105890	4 พฤศจิกายน 2548	อยู่ระหว่างตรวจสอบ
6	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	ไม้พญาสัตบรรณอัดเรซิน ด้วยแรงดัน	0601005141	19 ตุลาคม 2549	”
7	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	แผ่นปาร์ติเกิลบอร์ดและ แผ่นเอ็มดีเอฟโดยไมใช้กาว	0601005142	19 ตุลาคม 2549	”
8	สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์	แผ่นอัดเพื่อการก่อสร้าง จากเศษไม้และเศษเหลือ ทิ้งทางการเกษตรที่ปรับปรุง ด้วยไอน้ำร้อนก่อนการผลิต	0601005143	19 ตุลาคม 2549	”
9	สิทธิบัตรการ ออกแบบผลิตภัณฑ์	เตาเผากระดาษไหว้เจ้า	1102002433	15 สิงหาคม 2554	”
10	อนุสิทธิบัตร	กรรมวิธีการผลิตแผ่นกาก กฤษณาอัดจากเศษเหลือ จากการกลั่นกฤษณา	1103000449	15 ตุลาคม 2554	”
11	อนุสิทธิบัตร	กล่องตั้งเครื่องทำบัว เพื่อทำเคียวของหัวไม้	1103000593	14 มิถุนายน 2554	ได้รับหนังสือสำคัญการจด ทะเบียนอนุสิทธิบัตรเลขที่ 6987 แล้วเมื่อ 19 มีนาคม 2555

จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบสิทธิบัตรใช้ระยะเวลานานกว่าอนุสิทธิบัตรมาก เนื่องจากต้องทำการตรวจสอบกับต่างประเทศด้วย ซึ่งกรมป่าไม้ได้รับหนังสือสำคัญการจดทะเบียนอนุสิทธิบัตร เป็นฉบับแรกในลำดับที่ 11 ส่วนในลำดับที่ 4 ได้ผ่านการตรวจสอบเรียบร้อยแล้วว่ากรรมวิธีในการประดิษฐ์นั้นไม่มีความใหม่เนื่องจากมีหลายประเทศใช้วิธีเดียวกัน ส่วนที่เหลือในลำดับอื่นๆ นั้นอยู่ระหว่างการตรวจสอบ

3.2 ลิขสิทธิ์

ผลงานทุกประเภท เช่น เอกสารทางวิชาการ เอกสารเผยแพร่ รายงาน ผลงานวิจัย รายงานต่างๆ รูปภาพ ภาพถ่าย PowerPoint โปรแกรม หรือข้อมูลต่างๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้งบประมาณของกรมป่าไม้ ผลงานเหล่านี้ล้วนเป็นลิขสิทธิ์ของกรมป่าไม้ทั้งสิ้น และมีผล ณ วันที่ เกิดผลงานนั้น ผลงานอันมีลิขสิทธิ์ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน แต่ถ้าหากผลงานใดที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงการค้า ซึ่งเอกชนสามารถนำไปหาผลประโยชน์ได้ให้นำผลงานนั้นมาแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ได้ตามแบบฟอร์มของกรมทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากกรมป่าไม้มีผลงาน/เอกสารทางวิชาการ/เอกสารเผยแพร่เป็นจำนวนมาก และได้ตระหนักถึงเอกสารเผยแพร่บางเล่มที่เอกชนสามารถนำไปหาประโยชน์ทางการค้าไม่ จึงได้แจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์เอกสารทางวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง คือ

1. แมลงเบ้ากุดจักษ์กัษ์ แมลงมหัศจรรย์เพาะเลี้ยงง่าย แจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554
2. เห็ดโคนกับปลวกและการเพาะเลี้ยงเห็ดโคน แจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554

การแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์นั้นไม่เสียค่าใช้จ่าย จะทำให้มีข้อมูลที่เป็นลิขสิทธิ์อยู่ในฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเอกชนสามารถมาตรวจสอบได้ หากต้องการนำผลงานอันมีลิขสิทธิ์ไปหาผลประโยชน์ในทางการค้า ต้องขออนุญาตเจ้าของผลงานนั้นๆ ก่อน ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

3.3 การจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่

กรมป่าไม้ได้ดำเนินการปรับปรุงพันธุ์พืชป่า เช่น ยูคาลิปตัส กระถินณรงค์ สัก กระถินสกุลอะคาเซียและลูกผสม อย่างต่อเนื่องและได้ยื่นขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ได้แก่ ยูคาลิปตัส จำนวน 6 สายพันธุ์ เมื่อปี พ.ศ. 2552 และได้ยื่นขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ได้แก่ กระถินณรงค์ จำนวน 5 สายพันธุ์ ในปี 2555 สามารถสรุปได้ดังนี้

ลำดับที่	ชนิดพืช	สายพันธุ์ที่ขึ้น จดทะเบียน	วันที่ยื่นคำขอ	หมายเหตุ
1	ยูคาลิปตัส ยูโรฟีลลา	ปม 2-1	7 กันยายน 2552	อยู่ระหว่างการตรวจสอบ
2	ยูคาลิปตัส ยูโรฟีลลา	ปม 2-2	7 กันยายน 2552	”
3	ยูคาลิปตัส ยูโรฟีลลา	ปม 2-3	7 กันยายน 2552	”
4	ยูคาลิปตัส ยูโรฟีลลา	ปม 2-4	7 กันยายน 2552	”
5	ยูคาลิปตัสลูกผสม	ปม 2-5	7 กันยายน 2552	”
6	ยูคาลิปตัส ยูโรฟีลลา	ปม 2-6	7 กันยายน 2552	”
7	กระถินณรงค์	ปม 3-1	5 มีนาคม 2555	อยู่ระหว่างการวางแผน การปลูกทดสอบ
8	กระถินณรงค์	ปม 3-2	5 มีนาคม 2555	”
9	กระถินณรงค์	ปม 3-3	5 มีนาคม 2555	”
10	กระถินณรงค์	ปม 3-4	5 มีนาคม 2555	”
11	กระถินณรงค์	ปม 3-5	5 มีนาคม 2555	”

เมื่อทำการยื่นขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่แล้ว หน่วยงานหรือผู้ที่ยื่นคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ต้องทำตามระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการตรวจสอบลักษณะของพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ของพืชแต่ละชนิด ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกัน จนครบตามกำหนดระยะเวลาที่ทำการตรวจสอบในแต่ละระยะ ซึ่งคณะกรรมการจะพิจารณาว่าพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนนั้นเป็นพันธุ์ใหม่หรือไม่ หากเป็นพันธุ์ใหม่จะต้องมีรายละเอียดของลักษณะประจำพันธุ์แตกต่างจากพันธุ์เปรียบเทียบอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของกรมป่าไม้นั้นจะสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และประสบความสำเร็จได้นั้น บุคลากรของกรมป่าไม้มันทุกระดับจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอย่างดี ในอดีตผลงานวิจัยของกรมป่าไม้อาจเก็บไว้ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า หรืออุตสาหกรรมเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันทรัพย์สินทางปัญญามีความสำคัญในระดับโลก ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และนโยบายรัฐบาลก็เน้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงเศรษฐกิจระดับประเทศ และแข่งขันในเวทีโลก

กรมป่าไม้ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ป่าที่ดี เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ป่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาจากความรู้ด้านกฎหมายทรัพยากรสัตว์ป่า และกฎหมายสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ป่าจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ อีกทั้งยังมีความจำเพาะในประเภททรัพยากรสัตว์ป่า และกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ใช้ทรัพยากรสัตว์ป่า ดังนั้นการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ป่า จึงไม่มีสูตรที่แน่นอนตายตัว หากแต่ต้องใช้ประสบการณ์ ความชำนาญ ความรู้ มาบริหารจัดการ และออกแบบการบริหารจัดการที่มีลักษณะเฉพาะตัว (กรมทรัพยากรสัตว์ป่า, 2553)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดฝึกอบรม/สัมมนา เพื่อพัฒนาบุคลากรของกรมป่าไม้ทุกคนให้มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสัตว์ป่าเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากทรัพยากรสัตว์ป่าเป็นเรื่องใกล้ตัวเรามาก หากไม่มีความรู้ก็อาจเกิดความผิดพลาดในข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรสัตว์ป่าแต่ละประเภทได้ เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์ในการใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เอกสารทางวิชาการ ภาพถ่าย ฯลฯ เป็นต้น
2. ผู้บริหารของกรมป่าไม้ควรมีแนวทางนโยบายด้านทรัพยากรสัตว์ป่าอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์กร เช่น นโยบายในการวิจัยและพัฒนา นโยบายพัฒนาบุคลากร เป็นต้น
3. ควรเพิ่มอัตรากำลังของข้าราชการและพนักงานที่รับผิดชอบด้านทรัพยากรสัตว์ป่า และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ป่ามากขึ้น โดยสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา หรือดูงานกับหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ป่าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรสัตว์ป่า. _____. ความรู้เบื้องต้นด้านทรัพยากรสัตว์ป่า .55 หน้า
กรมทรัพยากรสัตว์ป่า. 2553. การบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ป่าสำหรับสถาบันการศึกษา หรือองค์กรนวัตกรรมการภาครัฐ . ศูนย์ทรัพยากรสัตว์ป่า, กรุงเทพฯ. 116 หน้า
กรมวิชาการเกษตร . 2555 . เอกสารประกอบการประชุมเสวนา เรื่อง พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ก้าวที่เปลี่ยนแปลง . สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช , กรุงเทพฯ.